Załącznik do Zarządzenia nr 0152/179 /10
Prezydenta Miasta Tychy z dnia 30 marca 2010 r.

„DO UŻYTKU SŁUŹBOWEGO”

PROCEDURA
ZARZĄDZANIE RYZYKIEM w URZĘDZIE MIASTA TYCHY

Rozdział I
Postanowienia ogólne

§ 1

1. Ustala się zasady zarządzania ryzykiem w Urzędzie Miasta Tychy, zwanym dalej Urzędem, mające przyczynić się do poprawy wszystkich obszarów zarządzania w Urzędzie oraz ograniczenia ewentualnych negatywnych skutków zdarzeń do akceptowalnego poziomu, w szczególności w zakresie efektywnego zarządzania zasobami, zapewnienia ochrony majątku i efektywności finansowej oraz ochrony wizerunku Urzędu.

§ 2

2. **Zasady zarządzania ryzykiem w Urzędzie** określają:
   1) zakres odpowiedzialności osób zaangażowanych w proces zarządzania ryzykiem;
   2) sposób postępowania przy identyfikowaniu i analizie ryzyka;
   3) sposób postępowania ze zidentyfikowanym ryzykiem;
   4) zakres przeglądu ryzyka i sprawozdawczość;
   5) sposób oceny procesu zarządzania ryzykiem.

§ 3

3. Ilekroć w zarządzeniu jest mowa o:
   1) **ryzyku** – należy przez to rozumieć możliwość zaistnienia zdarzenia, które będzie miało wpływ na realizację założonych celów;
   2) **czynnikach ryzyka** – należy przez to rozumieć cechy charakterystyczne dla danego procesu, które wskazują na możliwość wystąpienia zdarzenia, mogącego niekorzystnie wpłynąć na osiągnięcie określonego celu;
   3) **ryzyku nieodłącznym** – należy przez to rozumieć ryzyko występujące bez jakichkolwiek mechanizmów kontrolnych, które wpływają na to ryzyko;
   4) **ryzyku rezydualnym** – należy przez to rozumieć ryzyko występujące po wprowadzeniu mechanizmów kontrolnych;
   5) **mechanizmach kontrolnych** – należy przez to rozumieć metody, polityki, standardy, procedury, fizyczne środki oraz działania itp. stosowane w celu zahamowania lub zmniejszenia negatywnych skutków ryzyka. Koszt mechanizmu kontrolnego jest odpowiedni do zidentyfikowanego ryzyka i/lub potencjalnego ryzyka;

6) **właścicielu ryzyka** – należy przez to rozumieć osobę odpowiedzialną za dane ryzyko w Urzędzie, która jest rozliczana ze skuteczności zarządzania tym ryzykiem;
7) **prawdopodobieństwie wystąpienia ryzyka** – należy przez to rozumieć szacowane prawdopodobieństwo lub możliwość wystąpienia zdarzenia lub działania, które wpłynie na zdolność Urzędu do realizacji celów jego działalności;
8) **wpływie ryzyka** – należy przez to rozumieć oddziaływanie zdarzenia lub działania, na zdolność do realizacji celów;
9) **punktowej ocenie ryzyka** – należy przez to rozumieć wynik z połączenia skutków wystąpienia ryzyka i prawdopodobieństwa jego wystąpienia;
10) **procesie zarządzania ryzykiem** – należy przez to rozumieć wykonywanie czynności w oparciu o przyjętą metodę, dzięki której pracownicy Urzędu określają, analizują i kontrolują ryzyko działalności;
11) **poziomie ryzyka** – należy przez to rozumieć poziom ryzyka odzwierciedlający wagę ryzyka, jego nasilenie i prawdopodobieństwo wystąpienia;
12) **akceptowalnym poziomie ryzyka** – należy przez to rozumieć poziom ryzyka możliwy do zaakceptowania;
13) **wydziałowym rejestrze ryzyka** – należy przez to rozumieć dokument zawierający wszystkie informacje o ryzyku, stanowiące podstawę zarządzania ryzykiem w wydziale;
14) **urzędowym rejestrze ryzyka** – należy przez to rozumieć dokument zawierający wszystkie informacje o ryzykach wydziałowych, stanowiące podstawę zarządzania ryzykiem w Urzędzie.

Rozdział II
Odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem

§ 4

1. Odpowiedzialnymi za prawidłowy przebieg procesu zarządzania ryzykiem są:
   1) **Kierownictwo Urzędu** – za weryfikację istotnych zagadnień dotyczących zarządzania ryzykiem na poziomie strategicznym i organizacyjnym, na które Urząd jest narażony, w szczególności za:
      a) ocenę sposobu identyfikacji i zarządzanie ryzykiem przez naczelników wydziałów,
      b) wybór działań kontrolujących ryzyko (tolerowanie, przeniesienie, wycofanie się, działanie).

   2) **Kierownicy jednostek organizacyjnych Urzędu** (naczelnicy wydziałów Urzędu), za zapewnienie zgodności działań z zakresem zarządzenia w sprawie zasad zarządzania ryzykiem, w szczególności za:
      a) określenie listy zadań/celów do realizacji w zarządzanym wydziale z uwzględnieniem podziału na referaty i samodzielne stanowiska pracy oraz za uszeregowanie celów według ich ważności,
      b) identyfikację ryzyka w wydziale,
      c) analizę ryzyka zidentyfikowanego w wydziale,
      d) przeprowadzenie oceny ryzyka zidentyfikowanego w wydziale,
      e) opracowywanie i wdrażanie mechanizmów kontrolnych,
      f) utworzenie i aktualizację wydziałowych rejestrów ryzyka,
      g) zapewnienie, by pracownicy byli świadomi wagi procesu zarządzania ryzykiem;

h) zapewnienie wszystkim podległym pracownikom możliwości formalnego zgłaszania zmian w zakresie identyfikowanego przez nich ryzyka lub innych istotnych problemów.

3) **Samodzielne stanowisko Audytora Wewnętrznego** za:
   a) odbieranie i ocenianie wyników działań podejmowanych w celu identyfikacji ryzyka, analizy ryzyka oraz stosowania mechanizmów kontrolnych dotyczących ryzyka;
   b) rozpatrywanie, czy zalecenia audytora i/lub organów kontrolnych w zakresie zarządzania ryzykiem zostały właściwie wdrożone;
   c) prowadzenie urzędowego rejestru ryzyka oraz dokumentacji dotyczącej zarządzania ryzykiem;
   d) przedkładanie Kierownictwu Urzędu przynajmniej raz na rok raportu dotyczącego zarządzania ryzykiem przez naczelników wydziałów.

4) **Pracownicy Urzędu** za zgłaszanie przełożonym informacji o pojawiających się ryzykach lub innych istotnych problemach.

§ 5

1. **Audytor Wewnętrzny** wspiera Urząd poprzez:
   1) rozpoznanie i ocenę znaczących zagrożeń ryzykiem;
   2) usprawnianie systemów zarządzania ryzykiem i kontroli;
   3) monitorowanie i ocenianie skuteczności systemu zarządzania ryzykiem;
   4) ocenianie zagrożeń związanych z governance (ładem organizacyjnym), działalnością operacyjną oraz systemami informatycznymi.

Rozdział III
Identyfikacja i analiza ryzyka

§ 6

1. Postępowanie przy identyfikowaniu i analizie ryzyka polega na wykonaniu następujących kolejno po sobie czynności**:**
   1) ustaleniu listy zadań/celów do realizacji w wydziale Urzędu, z uwzględnieniem podziału na referaty i samodzielne stanowiska pracy;
   2) określeniu ryzyka do każdego celu określonego dla wydziału Urzędu, z uwzględnieniem podziału na referaty i samodzielne stanowiska pracy;
   3) określeniu przyczyn i skutków zidentyfikowanego ryzyka;
   4) przeanalizowaniu każdego zidentyfikowanego ryzyka, w celu oszacowania ryzyka nieodłącznego poprzez określenie:
      a) prawdopodobieństwa jego wystąpienia – **ocena punktowa w skali od 1 do 5,**
      b) wpływu jaki będzie miało ewentualne wystąpienie ryzyka – **ocena punktowa w skali od 1 do 5;**
   5) określeniu występujących mechanizmów kontrolnych dla zidentyfikowanego ryzyka;
   6) określeniu koniecznych do wprowadzenia mechanizmów kontrolnych w celu zminimalizowania zidentyfikowanego ryzyka;

7) przeanalizowaniu każdego zidentyfikowanego ryzyka, w celu oszacowania ryzyka rezydualnego poprzez określenie:
   a) prawdopodobieństwa jego wystąpienia – **ocena punktowa w skali od 1 do 5,**
   b) wpływu jaki będzie miało ewentualne wystąpienie ryzyka – **ocena punktowa w skali od 1 do 5;**
8) określeniu punktowej oceny zidentyfikowanego ryzyka.

§ 7

1. Stopień określenia prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka określa się poprzez następujące wartości punktowe:

   1) **1 - rzadkie prawdopodobieństwo** - **do 20 %** szans, że ryzyko wystąpi w nadchodzącym roku, o ile nie zostanie zmniejszone (lub: ryzyko będzie się krystalizować rzadko; jego przypadki będą pojedyncze);
   2) **2 - małe prawdopodobieństwo – od 21 do 40 %** szans, że ryzyko wystąpi w nadchodzącym roku, o ile nie zostanie zmniejszone (lub: mało prawdopodobne będzie, że ryzyko się będzie krystalizować; jego przypadki będą pojedyncze lub będzie ich kilka);
   3) **3 - średnie prawdopodobieństwo od 41 do 60** % szans, że ryzyko wystąpi w nadchodzącym roku, o ile nie zostanie zmniejszone (lub: ryzyko będzie się krystalizować okazjonalnie bądź w wyniku zbiegu niezwykłych okoliczności);
   4) **4 – wysokie prawdopodobieństwo od 61 do 80 %** szans, że ryzyko wystąpi w nadchodzącym roku, o ile nie zostanie zmniejszone (lub: ryzyko będzie się krystalizować dość często bądź w wyniku równoczesnego występowania różnych problemów i okoliczności);
   5) **5 – najwyższe prawdopodobieństwo od 81 do 100** % szans, że ryzyko wystąpi w nadchodzącym roku, o ile nie zostanie zmniejszone (lub: ryzyko będzie systematycznie narastać);

§ 8

1. Stopień określenia wpływu wystąpienia ryzyka określa się poprzez następujące wartości punktowe:

   1) **1 – niewielki wpływ ryzyka** – rozwiązanie problemu będzie wymagało pewnego nakładu czasu/zasobów, lecz problem nie spowoduje trwałej szkody i wywrze minimalny wpływ na wyniki finansowe. Nie stanie się wydarzeniem publicznym. Może spowodować krótkotrwałe zakłócenia w działalności;

   2) **2** – **mały wpływ ryzyka** - rozwiązanie problemu będzie wymagało pewnego nakładu czasu/zasobów, lecz problem nie spowoduje trwałej szkody i wywrze mały wpływ na wyniki finansowe. Stanie się wydarzeniem o ograniczonej informacji w mediach lokalnych. Może spowodować niewielkie zakłócenia w działalności;

   3) **3 – średni wpływ ryzyka** – rozwiązanie problemu będzie wymagało umiarkowanego nakładu czasu/zasobów. Usunięcie skutków będzie wymagało czasu. Wywrze wpływ na wyniki finansowe, których ranga będzie wymagała ujawnienia. Może stać się wydarzeniem publicznym gdyż pewne informacje pojawią się w mediach lokalnych lub regionalnych. Może spowodować zakłócenia w działalności;

   4) **4 – poważny wpływ ryzyka** - rozwiązanie problemu będzie wymagało dużego nakładu czasu i zasobów oraz będzie wymagało podjęcia decyzji o sposobie

rozwiązania problemu przez kierownictwa wyższego szczebla. Usunięcie skutków będzie bardzo trudne. Wywrze poważny wpływ na wyniki finansowe i stanie się ważnym wydarzenie publicznym – pewne informacje pojawią się w mediach lokalnych i regionalnych. Może nastąpić brak realizacji kluczowego celu;

5) **5 – krytyczny wpływ ryzyka** – rozwiązanie problemu będzie wymagało dużego nakładu czasu i zasobów oraz będzie wymagało podjęcia decyzji dotyczących strategicznego poziomu rozwiązań. Skutki ryzyka będą nieodwracalne. Wywrze istotny wpływ na wyniki finansowe i stanie się ważnym wydarzenie publicznym – doniesienia w mediach całego kraju. Spowoduje brak realizacji kluczowych celów;

Rozdział IV
Dokumentowanie wyników analizy ryzyka

§ 9

1. Naczelnicy wydziałów Urzędu są zobowiązani udokumentować przeprowadzoną w podległym wydziale analizę ryzyka, w szczególności poprzez utworzenie *„Wydziałowego rejestru ryzyka”,* którego wzór stanowi **załącznik** do procedury.
2. Wyniki analizy ryzyka – rejestry ryzyka, naczelnicy wydziałów Urzędu zobowiązani są przekazać Audytorowi Wewnętrznemu Urzędu ***w terminie do 1 grudnia każdego roku*.**
3. Urzędowy rejestr ryzyka jest przedstawiany do akceptacji Prezydentowi Miasta wraz z opinią przygotowaną przez Audytora Wewnętrznego.

Rozdział V
Postępowanie z zidentyfikowanym ryzykiem

§10

1. O sposobie postępowania w odniesieniu do zidentyfikowanego ryzyka:
   1) którego wpływ jest **niewielki** lub **mały** decyzję podejmują pracownicy wydziałów;
   2) którego wpływ jest **średni** decyzję podejmuje naczelnik wydziału;
   3) którego wpływ jest **poważny** lub **krytyczny** decyzję podejmuje Prezydent Miasta.

2. W stosunku do każdego zidentyfikowanego w wydziale ryzyka naczelnik wydziału Urzędu jest zobowiązany planować i wdrażać odpowiednie mechanizmy kontrolne.

3. Naczelnicy wydziałów Urzędu mają obowiązek dokonywania **corocznych** przeglądów samego ryzyka w celu uzyskania informacji czy:
   1) ryzyko nadal występuje,
   2) pojawiło się nowe ryzyko,
   3) prawdopodobieństwo i wpływ ryzyka zmieniło się,
   4) stosowane mechanizmy kontrolne są efektywne.

4. Naczelnicy Wydziałów Urzędu mają obowiązek dokonywania przeglądu wszystkich działań z zakresu zarządzania ryzykiem występującym w wydziale w celu monitorowania mechanizmów kontrolnych.

5. Prezydent Miasta (Kierownictwo Urzędu), w zależności od potrzeb, poleca Naczelnikom wydziałów wdrożenie zaproponowanych mechanizmów kontrolnych związanych z zidentyfikowanym ryzykiem, które zagraża realizacji celów, planów i zadań Urzędu.

6. Naczelnicy Wydziałów zobowiązani są do samooceny ryzyka.

Rozdział VI
Postanowienia końcowe

§ 11

1. W 2010 roku Naczelnicy wydziałów zobowiązani są do utworzenia *„Wydziałowego rejestru ryzyka*” w terminie do **30 czerwca** i przekazania go Audytorowi Wewnętrznemu Urzędu.